

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Oktober 1977

*Lær af fortiden - Lev i nutiden
Virk for fremtiden*

Nr. 210 - 36. årgang

„Vi pløjed’ og vi såed’...”

Kalkmaleri i Elmelund kirke på Møn fra ca. 1475

**Medlemsblad for
Dansk Slægtsgaardsforening**
oprettet 5. juli 1941

Redaktion:

Hans Hviid, Fåredammen 11, 5300 Kerteminde,
tlf. (09) 32 14 61.

**Kasserer, sekretær og
annonceekspedition:**

Fru Inger Hansen, Gassehaven 56, 2840 Holte,
tlf. (02) 80 25 37. Postgiro nr. 8 08 31 42

Slægtsgaardsarkivet:

Adresse: H. C. Andersenens Boulevard 4
(2. sal t. v.), 1553 København V, tlf. (01) 11 67 20
Ledere: Arkivarerne P. K. Hofmansen og
Annalise Alstrøm, tlf. (01) ØBRO 95 64. (Træffes
på arkivet tirsdag og onsdag kl. 14—16 el. eft. aft.)

Foreningens revision:

Statsautoriseret revisor Kr. Foged, Rosenvængets
Sideallé 8, 2100 København Ø, tlf. (01) ØBRO 30
og (061) ØBRO 5000 og 6000.

Landsbestyrelsen:

LANDSFORMAND: Gårdejer Chr. R. Christensen,
(R) Badstrup, 5484 Uggerslev, tlf. (09) 85 11 49.

Næstformand: Gårdejer Einer Petersen, Kikhavn,
3390 Hundested, tlf. (03) 33 71 49.

Gårdejer Jens Skau, (R) Nygård, 6630 Rødning,
tlf. (04) 84 62 03.

Gårdejer Jørgen Skoven, „Skoven“, Asdal,
9950 Hirtshals, tlf. (08) 97 11 66.

Proprietær Bent Bjergskov, Rosenlund,
5350 Rynkeby, tlf. (09) 39 13 17.

Formand for bladudvalget.

Hofjægermester Cederfeld de Simonsen, Erholm,
5560 Årup, tlf. (09) 43 10 91 (helst kl. 9-10).

Gårdejer Børge K. Fjordside, Skalstrup,
7570 Vemb, tlf. (07) 88 40 94.

Gårdejer Jens Bligaard, Oddense, 7861 Balling,
tlf. (07) 58 10 11.

Gårdejer Poul Ipsen, Paradisgaarden,
3740 Svaneke, tlf. (03) 99 65 35.

Gårdejer N. Sehested, Holmstol, 8883 Gjern,
tlf. (06) 87 50 19.

Gårdejer Chr. Thyboe, Kirkemosegaard,
8991 Spentrup, tlf. (06) 47 70 87.

Gårdejer Holger Buch Juul, Jærgergaarden, Høllund,
7100 Vejle, tlf. (05) 86 50 21.

Gårdejer Erik Strange, Trættevejen 41, Øverup,
4800 Nykøbing F., tlf. (03) 83 92 12. — Formand
for arkivudvalget.

Gårdejer Jens P. Petersen, Farendløse,
4100 Ringsted, tlf. (03) 64 00 24.

Gårdejer Peder Møller Frifelt, Frifeltgaard,
6870 Ølgod, tlf. (05) 24 30 87.

De tre førstnævnte udgør landsbestyrelsens
forretningsudvalg.

Bladet er medlem af
DANSK Fagpresseforening.

Mennesker jeg mødte...

Det var under krigen i det bevægede og skel-sættende år 1943. — Jeg var gået »under jorden« og havde gemt mig i storbyen. En dag — da jeg gik over Rådhuspladsen — mødte jeg på B. T.-hjørnet en god ven og politisk meningsfælle. Vi udvekslede nogle hastige bemærkninger, og han spurgte til min situation, jeg kunne fortælle, at den var om ikke kritisk, så ikke ligefrem acceptabel, og min ven, der var velinformeret indenfor de politiske kredse bag Christiansborgs mure, gav mig nogle gode, men også advarende råd.

Lige inden vore veje skiltes kaldte han mig tilbage for at give mig et diskret håndtryk — og væk var han. Da jeg lukkede hånden op, lå der en 50 kr.-seddel! (hvilket var mange penge dengang) — ikke mindst i min situation. Jeg fik ikke sagt tak, hvad der også var absolut uønsket.

Mange år efter skulle vore veje påny mødes på en højst ejendommelig måde. Jeg fik tilbud om at medvirke i en bladvirksomhed, som en stor landsforening stod bag. Uden rigtig at vide, hvad jeg gik ind til, skulle jeg erfare, at den ansvarlige leder af denne forening var min gode ven fra de unge år. — Det skulle blive til et righoldigt samarbejde, hvor jeg fik bekræftet min tro på mennesket, hvis bedste egenskaber var personificeret i den mand, der påny viste mig tillid — inspirerede til arbejdet, men aldrig ønskede eller fordrede ordet tak.

Et stort og rigt menneske, der havde meget at give. Jeg bøjer mig i ærbødighed for dig og hvisker i erindring om de minder, jeg har, et hjertevarmt TAK.

Tak for hvad du gav, tak for hvad jeg — blandt mange — modtog gennem dig.

Hans Hviid.

Chr. R. Christensen død

Den 22. september døde Slægtsgaardsforeningens formand, Chr. R. Christensen, Badstrup, som tillige var medlem af foreningens Bladudvalg og Arkivudvalg

Vi bringer følgende mindeord af en af hans nære medarbejdere gennem mange år.

Den 8. april 1977 fyldte Dansk Slægtsgaardsforenings formand, fhv. folketingsmand og gård-ejer Chr. R. Christensen, 74 år. Det blev denne virksomme mands sidste fødselsdag.

Så sent som i august havde han under overvejelse at deltage i Kærne-Rejsers Høstrejse til Norge i dagene 10.—17. september, men helbredet svigtede, og han blev indlagt til undersøgelse på Sct. Josephs Hospital i Odense den 14. september.

På grund af en hurtigt tiltagende sygdom ebbede kræfterne ud, og han sov stille ind den 22. september.

Forbindelsen mellem Chr. R. Christensen og Slægtsgaardsforeningen indledtes i begyndelsen af 1955, da foreningens fynske amtskredse holdt fællesmøde på Ringe Hotel på Midtfn.

I anledning af at han siden 1945 havde været medlem af Statens Jordlovsudvalg og var formand for Jordbrugskommissionen i Maribo, Præstø og Roskilde amtskredse ønskede Slægtsgaardsforeningens fynske amtskredsbestyrelse ham som taler ved et møde for at høre noget af denne erfarne mands viden om jordlovene, landbrugsejendomme, blandt andet slægtsgårds-overdragelser m. m.

Redaktør Ib Paulsen, som kendte Chr. R. personlig, som referent ved landbrugsmøder og politiske møder, fik opgaven at rette forespørgsel til ham om at tale ved et Slægtsgaardsmøde.

Det blev et velvilligt tilsagn, og ved det meget vellykkede møde i Ringe talte han om Slægtsgårdenes betydning i samfundet og hvordan de bevares.

Foruden det store mødelokale blev to tilstødende lokaler fyldt af tilhørere, og efter foredraget blev der besvaret spørgsmål, og som slægtsgårdsejer imødekom han et forslag om at blive medlem af foreningen.

Således begyndte samarbejdet mellem Chr. R. og Dansk Slægtsgaardsforening, og det er videreført med gensidig tilfredshed og glæde i de forløbne 22 år.

Til bladet »Slægtsgaarden« nr. 76, april 1955, fremskaffede redaktør Ib Paulsen hans første artikel »Hvordan bevares Slægtsgårdene«.

Chr. R. og fru Ellen Christensen deltog i årsmødet i Skive i maj 1955, hvor han under debatten efter beretningerne på opfordring af formanden, H. M. Markersen, gav en aktuel oversigt om generationsskifte på slægtsgårde, prioritering, skatteproblemer og arveforhold.

Udtalelserne af denne nye mand i foreningen blev modtaget med bifald. Ved årsmødet i juni 1956 i Baastad i Skaane blev Chr. R. Christensen indvalgt i Slægtsgaardsforeningens bestyrelse og ved årsmødet i Helsingør i maj 1958 afløste han gårdejer, civilingeniør H. M. Markersen som foreningens formand.

Chr. R. Christensen havde gode traditioner

og mange generationer bag sig i hans hjem »Kaaregaard« i Badstrup, og dette i forbindelse med hans dygtighed som praktisk landmand og ved mange opgaver i landbrugets organisationer og offentlige hverv samt hans politiske erfaring og store indsigt i landbrugslovene og deres administration gjorde ham særdeles skikket til at overtage formandshvervet i Slægtsgaardsforeningen.

Hans egen slægtsgaard »Kaaregaard« i Skamby sogn på Nordfyn har været i hans slægtsbesiddelse i 8 generationer siden 1735. I Slægtsgaardsarkivet er gårdens historie undersøgt og belyst for flere generationer af besiddere længere tilbage i tiden. Om landsbyen Badstrup, som består af 3 gårde og nogle huse, foreligger der historiske oplysninger helt tilbage til år 1391.

Chr. R. Christensen overtog »Kaaregaard« i 1932, og her skabte han sammen med sin dygtige hustru Ellen Margrethe og deres 4 børn en smuk ramme om et godt familieliv som det leves i en dansk bondegård, hvor gammel landsbykultur holdes i hævd.

I 1969 blev »Kaaregaard« overdraget til den ældste søn, Carl Martin Christensen, og Chr. R. og Ellen flyttede ind i et nyopført hus på hjørnet ved indkørselen til Kaaregaards Vestmark.

I sommeren 1970 afgik Ellen Christensen ved døden efter nogle måneders sygdom. Hun var en meget dygtig, gæstfri og hjælpsom gårdmandskone som ydede en stor indsats både i hus og have og som sin mands bogholder og sekretær, når der var brug for bistand ved skrivebordsarbejdet.

Til belysning af Chr. R. Christensens data og hans virke ved de mange tillidshverv, der blev ham betroet, gengives her den levnedsskrivelse der er trykt i »Kraks blå Bog«, som indeholder biografier af fremtrædende danske mænd og kvinder.

„Chr. R. Christensen, gårdejer, Ridder af Dannebrog, født 8/4 1903 i Badstrup, Skamby sogn, søn af gårdejer Martin Christensen (død 1905) og hustru Karoline født Nielsen (død 1928) — gift 19/1 1933 med Ellen Margrethe Christensen, født 27/8 1903 i Thisted, død 1970, datter af tømremester Eske Kristensen og hustru Kristine, født Rasmussen.

Elev på Ryslinge Højskole 1921/22 og på Dalum Landbrugsskole 1925/26 — ejer af slægtsgården i Badstrup 1932/69.

Formand for Konservativ Ungdoms Landsorganisation 1929/32, medlem af Folketinget 1941/47 og 1964/71, af Statens Jordlovsudvalg 1945/76, formand for Jordfordelingskommissionen i forskellige Landsdele, formand for Skamby sogneråd 1946/50, medlem af Odense amtsråd 1954/70, formand for Nordfyns Kvægavlsforening 1940//62, for De samvirkende Kvægavlsforeninger i Fyns Stift 1942/61, for Fynske Andelsmejeriers Osteri og Kondenseringsfabrik (FAOK) 1952/68, for A/S Marius Boel,

Marslev 1953/68, for A/S Canned Cream and Milk Co., Odense, 1955/68, og for A/S Otterup Mejeri 1963/68 samt for Dansk Slægtsgaardsforening fra 1958.

Har udgivet: Landbruget i Danmarks Historie, Økonomi og Politik (1935) samt en række tidsskrifter.

Adresse: Hjørnet, Badstrupvej 54, 5484 Uggerlev“.

Den første periode Chr. R. Christensen var medlem af Folketinget — 1941/47 — tiltrådte han som Christmas Møllers suppleant, da han flyttede til England i 1941 under besættelsen.

I den anden periode som folketingsmand — 1964/71 — var han valgt på sin hjemegn — i Otterupkredsen. Han ønskede ikke genopstilling ved valget i 1971, da han var 68 år.

Da Chr. R. Christensen var blevet 70 år ønskede han at trække sig tilbage som formand for Slægtsgaardsforeningen, men han imødekam stærke ønsker fra hovedbestyrelsen om at fortsætte endnu en periode. Ved årsmødet i Vingsted ved Vejle i 1977 meddelte han, at han ønskede at afgå som formand ved det førstkommande hovedbestyrelsesmøde, som afholdes nu i oktober. Dette møde nåede han ikke at deltage i.

Jeg lærte Chr. R. Christensen at kende i 1955. Vi havde et godt og nært samarbejde i de 14 år jeg virkede som konsulent for Dansk Slægtsgaardsforenings medlemmer angående prioritering, forpagtning, gårdoverdragelse ved generationsskifte, gave- og arvelovsbestemmelser og testamentariske bestemmelser.

Han var en dygtig og nøgtern ordfører ved lovgivningen for landbruget i Folketinget. Hans tanker om landbrugets forhold og ejendomsproblemerne og jordlovene var præget af fremsyn. Han var en retskaffen mand, som havde stor viden og forståelse vedrørende opgaver i landbrugets organisationer og i sognekommunerne og amtskommunerne. Han hjalp mange med at løse vanskelige problemer, når de kaldte på ham. Han tænkte på andres ve og vel. Hans livssyn og væremåde var præget af gode traditioner, han virkede blandt andet for at værne jorden, styrke ætten og hævde arven.

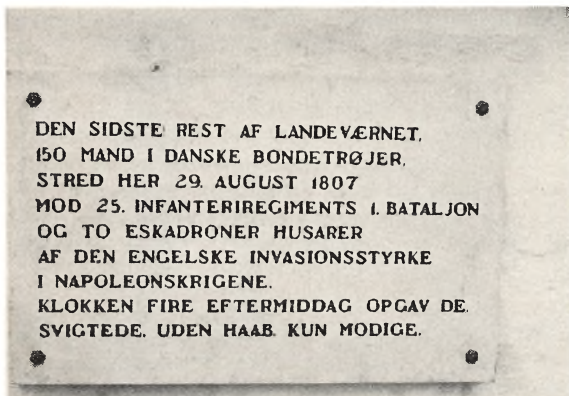
Dansk Slægtsgaardsforening er ham meget taknemmelig for hans virke som formand for foreningen fra 1958 til 1977.

Æret være

Chr. R. Christensens minde

Hans Balle.

Kampen ved og på Herfølge kirkegård 29. august 1807.

Denne mindetavle blev opsat på kirkegårds- muren i Herfølge den 28. august og afsløret af de- kanessen for »det adelige stift Vallø« frk. Addi Wickfeld. Dronning Ingrid, der er protektrice for Vallø overværede højtideligheden, som be- gyndte med højmesse ved sognepræsten, Villy Nielsen. Hæren og hjemneværnet var repræ- senteret ved afsløringen af mindepladen, der er skænket af Vallø Stift, pastor Erik Aalbæk Jensen, Valløby, har forfattet indskriften, der skal minde om begivenheden, der fandt sted den 29. august 1807.

Englænderne havde under ledelse af general Wellesley landsat 9.000 mand mellem Køben- havn og Køge, og da den største del af den danske hær stod i Slesvig, blev det sjællandske Landeværn, der var oprettet i 1801, indkaldt i hast for at tage kampen op mod det uventede angreb. Landeværnet udgjorde også en 9.000 mand, og opgaven var vel omtrent det samme som vore dages Hjemneværn, men deres ud- rustning og uddannelse tåler ingen sammenligning. Mange af bondesoldaterne havde ikke andet fodtøj end træsko. Høtyve og udrettede leer var mere almindelige våben end sabler og sky- devåben.

Generalerne P. L. Oxholm og Joachim Ca- stenskjold i spidsen for henholdsvis det syd- og midtsjællandske landeværn forenede disse to afdelinger med ialt 5.700 mand og optog nord for Køge kampen med den overlegent ud- rustede og trænede fjende. I tre timer holdt de stand, men kapitulerede så med et tab på 100 døde, 150 sårede og 1.150 tilfangetagne.

Bondehæren var knust, men en flok på 120 og 150 mand forskansede sig under flugten på

Herfølge kirkegård, hvor de længe modstod skydningen fra den engelske oberst V. Allens kanonstilling på Møllebakken og nærkamp ved og på kirkegården.

Ved fire-tiden indså general Oxholm situa- tionens håbløshed og overgav sig med en ba- taljonsfane i hånden sammen med resterne af landeværnets anden bataljon. Det danske tab her ved kirkegården udgjorde to døde, tretten sårede foruden et stort ukendt antal lige uden for byen.

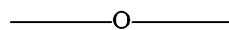
De sårede — danske som engelske — fik en god og omhyggelig pleje i præstegården under provstinde Tønnesens ledelse.

Sognepræsten i Spjellerup på Stevns, den se- nere biskop J. P. Münster, skriver om sin avls- karl: Han var landeværnsmand, og den mor- gen han skulle afsted, satte han sig på en sten i gården og hylede! — Krigslysten har ikke været stor hos mange af de ældre bondesolda- ter. Men man var vant til at gøre det nødven- dige arbejde, som f. eks. ved hoveriet at slide sig fra den ene ende af herregårdsmarken til den anden med mejered eller møghakke. Nu var man sat til dette stykke forsvarsarbejde — og udførte det, som man nu bedst kunne.

Episoden er med en spottende klang blevet kaldt »Træskoslaget«, og Zakarias Nielsen om- taler det i sin bog »Provsten fra Højelse« såle- des: — En sørgelig dag, en grufuld dag, — en dag, der ikke er uden vidnesbyrd om både of- ficeres og meniges mod og tapperhed.

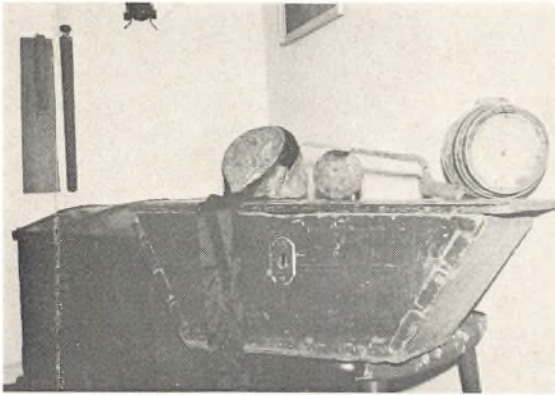
Denne pligtfølelse og tapperhed er det over- førster og stiftsforvalter ved Vallø Stift, Jens Rasmussen, efter tilskyndelse af det lokalhisto- riske arkivs leder, Edv. Jensen, ville fremdra- ge, da de tog initiativ til ved en mindeplade at markere den lille gruppe af det sjællandske landeværns indsats for 170 år siden.

Vallø Stift har tidligere bekostet mindepla- der for Slaget i Køge Bugt 1710, for faldne i de slesvigske krige, og det har bekostet en ny oblatæske til erstatning for den, englænderne fjernede fra kirken den 29. august i 1807.

Krigshandlerne greb ind i dagliglivet på mange måder. F. eks. døde min tip-tip-oldefar Mathias Mogensen af lungebetændelse efter at være blevet »infrosset« i København i de første par uger af invasionen. Sammen med an- dre Vedskølle-bønder var han tilsagt til konge- kørsel (jordfyld og byggematerialer o. l.) — Den grønne kasse på billedet passede ned i vognfad- ingen og tjente dels som agestol, dels som gemmested for madposen og brændevinsanke- ret. På hjemvejen sad man i bogstaveligste for-

stand på pengekassen, for man havde jo solgt lidt flæsk og smør i byen og måske købt lidt stads til familien.

Kanonkuglen og bajonetten er krigsminde fra 1807, efterladt af de indkvarterede soldater.

Else Nielsen, Jægergaarden.

Fremmede blandt os

AF: MANDEN I GÅRDEN

Daglig ser vi i aviser og fjernsyn og hører i radioen om de store og mange verdensbegivenheder og oftest er det ufred og uro som der meldes om. Det er blevet hverdagskost for os at møde bogstaven u. Uorden, usikkerhed, uløste opgaver og også umenneskelighed og meget mere. Ja, sågar det uartige får sin placering i første række endda. Og det er snart sådan, at intet af det u-betonede er i stand til at forstyrre nattesøvnen.

Vi skyder det jo mange gange fra os, og mener, at hændelserne først og fremmest gælder fjernere lande og forhold og ikke vort eget, og da kan vi klare det med u'et. For vi lever jo under forhold, hvor vi stort set er fornøjede — med økonomisk fremgang, sådan da, og med stor tolerance og forståelse. Det vidnesbyrd hørte jeg da fornylig, men det blev jo nok sagt, fordi vi ikke længe har oplevet de hårde prøver for alvor, for det med de politiske vanskeligheder er jo for vand at regne imod de kaskader af løgn og vold og pinsler som mange endnu levende har oplevet. — Vi skal jo bare 32—33 år tilbage for at kende bevidst ondskab, organiseret med djævelsk opfindsomhed — her i vort eget land

Da de fremmede herskede var der nød hos folket — men sådan er det stadig i verden, nu hører vi blot om det uden rigtigt at regi-

strere det. Voldsmændene troner med almagt over vidende og uvidende undersåtter som i en opgivende døs lader stå til. — Umenneskeligheden er vel den holdning som mest sætter til side alle de livsværdier der kunne skaffe os en bedre fremtid, fri for meget af det u-betonede. Vi så det under besættelsen, vi ser det i dag, og det giver mindreværdighed, giver ureaktioner rækkende fra resultatrige angrebsreaktioner til det mindre harmlige afstandsforhold helt ud i de små forhold, alt imens simpel digteri og sladderhistorier bliver bragt til torvs. Vi ser det udfolde sig på mange måder. F. eks. i forhold til fremmedarbejderne og deres familier. De føler at racismen trives når de skal have en bolig, eller når de kommer i søgelyset ved de fejlgreb som de heller ikke kan undgå. Vi møder intolerance, sagde en jugoslavisk arbejder til mig fornylig. Jeg er forholdsheldig, sagde han, men I er meget fjernere fra tyrkeren, I forstår ikke hende og ham, I mangler oplysning om et stærkt og fast mønster for deres liv og virke, I kender ikke deres livssyn og kulturholdning, I er racistiske uden at I egentlig nok vil være det. — Jeg må indrømme, at det ramte mig hårdt, som tilhørende en familiekreds, som jeg mente stod for en trivselsatmosfære vendt til mange sider. Men jeg har også en national skyld at bære på. Vi lever nok med en vis diskriminerende holdning og det er galt i Grundtvigs fædreland. For de andre er jo lige så gode som vi selv. De er muslimer, men de har også en Gud som de tror på og endda mere bevidst end gennemsnitsdanskere.

Det menneskelige samkvem er det vel svært at få i stand og sproget skaber svære samtaleforhold — men at disse og andre grunde går det ikke at overføre dyrenes hakkelov på mennesker. Vi bør huske, at de har været en god og nødvendig hjælp, en tid i hvert fald, indtil kriserne skabte arbejdsløshed og at de fremdeles udgør en arbejdsom bestanddel af virksomhedernes funktion. De har taget et arbejde som andre ikke ville have og de har frigjort fagfolk til bedre arbejdsmuligheder.

— Og i vort syn på vore gæster i disse år bør vi jo huske at mange tusinde danskere igennem årtier måtte udvandre for at finde en levevej. De kom ganske vist til et nyt prærieland, men også der var pionerer som var på stedet og så jo da også de oprindelige beboere. Kaldet har lydt mange steder fra og mange steder hen og starten har været svær, også for landsmænd. Vi bør huske at betingelserne for liv og arbejde altid bør opretholdes uanset udgangspositionen. Vi bør huske det i forhold til grønlænderne som også møder stjalne blikke

og skjult modstand. Og Norge og Sverige har deres sag for i forhold til Samerne, og andre lande i forholdet overfor etnisk mindretal. Vi kender i dag alt for lidt til andres kultur og livssyn og vi må bygge en bro over forståelseskløften, således som vi fik gjort det om sider — efter flere årtier — overfor polakkerne i landet. I dag går der ikke flere historier med et afskyeligt indhold om roearbejderens helligdag og hverdag ledsaget af et nedværdigende udbrud. Jeg har hørt disse historier og fik kvalme af dem. Det var sort racisme hos danskere som sad med højtidelig mine i kirken, mere af ærbødighed overfor præsten end udfra et levende trosforhold. De var menneskeforagtere om nogen var det.

Vi må også godtage at vi lige så stille er på vej ind i et flerkulturelt samfund, hvor dønningerne indefra veksler med europæiske påvirkninger, afstedkommet af arbejdsfællesskabet og turisme. Men dér deler alle i Europa vilkår, og eftersom vi kommer alle de andre nærmere, må vi i Danmark altid huske, at forhold som vi finder naturlige og selvfølgelig kan virke helt anderledes på fremmede. Det er jo ligefrem sådan, at vore måder at klare opgaverne på og de livsformer vi har fundet frem til, kan virke næsten kriminelle på andre. Tænk for eksempel på vor sociale virkelighed med de ældre medborgere på plejehjem eller som bor alene uden tilsyn og hjælp, eller på børnene som bliver sendt på daghjem, i institutioner eller hos private — det ville i flere lande blive opfattet som lovbrud. Vi skal huske, at sådan ser man på forholdene i lande, hvor familien, hele familien lever som en stor fælles enhed udfra en menneskelig forpligtelse generationerne imellem og dermed vrager den snævre kernefamilie. — Der er store forskelligheder at iagttage og deraf kommer vanskeligheder, men det er ikke rart med disse, og især ikke når den gensidige respekt er længe undervejs.

Menneskets frimodighed og imødekommen er ikke alt for veludviklet når noget nyt møder det, men vi må lære at gå vejen, selvom den er vanskelig tilgængelig, fordi der ligger store U-bogstaver som brokker. Vi har alle loven over os, både livsloven og loven for samvær og fællesskab med de besværlige mekanismer. Og alle lovene som de forklares og bliver troet i kirkehus og samfundsliv er til brug og efterlevelse, idet den gode vilje lægges for dagen. Og dermed er vi alle på fart fremover imod en bedre menneskelig værdinorm og en større trivsel, overalt hvor det rører sig, fordi livet er her og nu og alle vegne. — Alt det med U må ikke blive vor virkelighed — hvis, ja så

krænger skuden både i det personlige og i alle fælles anliggende. Hvis ikke, går det mod en bedre verden.

H. P. Hansen vender tilbage:

Jydsk folkeliv i mands minde

Der har været og er stadig over hele landet mange mennesker, der anvender en utrolig flid på at indsamle kulturhistorisk materiale. Nogle koncentrerer sig om deres hjemegn, andre interesserer sig for et større område. — For de fleste gælder det, at de arkivalier, de indsamler, og de beretninger, de nedskriver, samles i museer, biblioteker og arkiver og bliver værdifuldt kildestof for forskere, skribenter og andre

Det er de færreste beskåret også at have både evne og kræfter til at sortere, ordne, belyse og bearbejde materialet i sammenhæng og formulere det på tryk, så det egner sig til at blive læsning for de mange og måske især for de mennesker, der uden forudsætning gerne vil vide noget mere om tilværelsen i det, vil til enhver tid vil kalde »gamle dage« — det, der ligger en generation eller to forud for ens egen. Et menneske, der kunne samle, ordne, lytte, formulere, skrive var H. P. Hansen, museumsforstander i Herning, skildrer af jydsk folkeliv, sprog og nedarvet kultur. Hans generation talte adskillige personer med fremragende evner og energi af samme format. Vi møder dem nu i den kulturhistoriske litteratur. Det er deres bøger, der udkommer i oplag efter oplag, som ikke blot sælges, men også læses og — bruges i de mange hjem, der interesserer sig for dansk almueliv, i studiekredse og på læreanstalterne.

I denne kreds af forfattere er det, at H. P. Hansen rager op. Han var en fornøjelig og flittig skribent, hvis beretninger vi nu igen vil kunne glæde os over. Hans folkelivsskildringer fra 1920'erne, 1930'erne og 1940'erne blev samlet og trykt i 1961 af Rosenkilde og Baggers Forlag, som nu igen efter at bøgerne længe har været udsolgt har sendt en ny udgave på markedet i uforandret, fotografisk optryk.

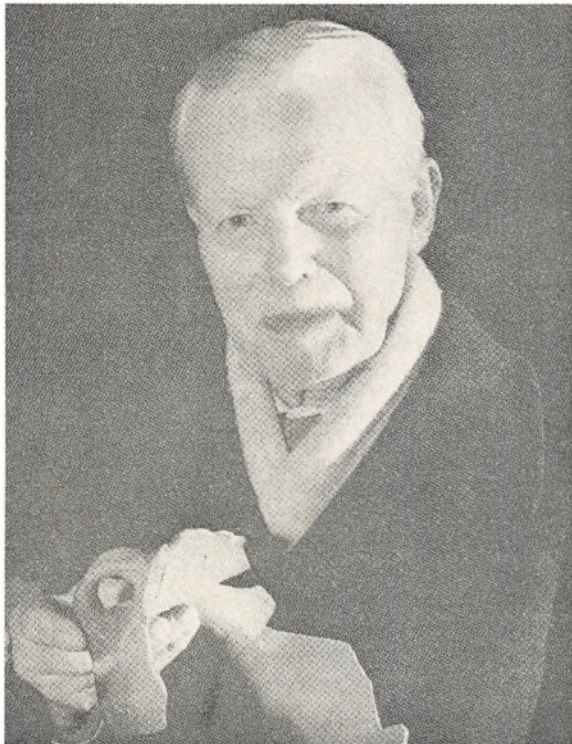
Det drejer sig om »Folk bander«, »Slavekriegen 1848«, »Om renlighed i gamle dage«, »Af brændevinens saga« og »An Wåt's saga«. I disse skildringer skjuler sig en imponerende rigdom af vekslende temaer under bogens fællestitel: »Fra gamle Dage«.

R. N.

Albæk-Slægten

I forbindelse med ny-udgivelsen af en del af H. P. Hansens værker ser bladet »Slægtsgaarden« sig i stand til at bringe et original-manuskript af forfatteren, som ved stor velvilje er overladt bladet af H. P. Hansens slægt.

I artiklen, der aldrig før har været offentliggjort, fortæller H. P. Hansen om sin mødrende slægt — Albæk-slægten, — der stammer fra gården Albæk ved Tanderup.

Hernings æresborger

1879 H. P. Hansen 1961
museumsforstander - Dr. phil. h. c.

Stamfaderen til vor Albæk-slægt, *Peder Mikkelsen*, blev født omkring 1746 i Velhusted, Assing sogn. Han kom som hyrde til at tjene hos *Kjæn Snogdal* i Albæk, og der gik han og vogtede får og geder. Hvor mange, det ved jeg ikke, men i et skifte 1702 er der følgende besætning: 4 heste, 3 stude, 3 små ungnød, 2 små kalve, 7 køer, 7 gamle bukke, 5 ungbukke, 3 gamle geder, 2 kid, 18 gamle får, i 3 år, 2 gl. gjeldvejer, 2 rondvejer, 12 lam, 1 sosvin, 1 ung galtsvin og 1 bistok.

Omkring 1777 blev *Peder Mikkelsen* gift med *Maren Olufsdatter* fra Neder Amtrup i Snejbjerg, og da må de vel have købt gården Albæk. De fik deres første barn døbt *Michel* d. 24. 2. 1773. Ved barnedåben er faderen indført under navnet *Peder Wilhuusted* i Albæk, og ved

folketællingen i 1787 kaldes han bonde og gårdboer, og da er han 40 og *Maren* 34 år. De har da følgende børn: *Michel*, 10 år. *Oluf*, 8 år, *Mariane*, 6, *Marie* 3, og *Hans Chr.* 1 år. De fik ialt 9 børn. Så har de 2 karle og 3 piger.

På den tid var Albæk fæste under Tanderup, men 1793 fik *Peder Mikkelsen* skøde på gården for 630 rdl. *Peder* drev studehandel og blev en både anset og velhavende mand, der ofte stod fadder til bow'n folks børn for eksempel ved pastor *Fabricius's* datters dåb, samme sommer, som *Peder* døde.

I anledning af hans død d. 11. 3. 1810 skrev præsten i kirkebogen: — blev gårdmand *Peder Michelsen* i Albæk begravet, gml. 64 år. En meget anstændig, hæderlig, velvillig og ærlig mand, hvis minde er os kært. Hans dødelige sygdom begyndte nogle dage efter, at han var kommet her hjem efter en rejse, han havde gjort til sine sønner i Kiøbenhavn.

Af sønnerne blev *Ole*, der var født 1779, gift d. 14.10. 1809, med *Anna Mortensdatter* fra *Kærsgård* i Snejbjerg, og de overtog Albæk i 1807. I 1811 fik han tilladelse til at måtte udskifte Albæk, og så opstod L. og Nr. Albæk.

Så kom statsbankerotten. *Ole* kunne have betalt al sin gæld ved at sælge to ungnød, men det undlod han, og så måtte de i 1819 gå fra gården af armod. En tid boede de i *Barsumgård*, men havnede siden i et lille fæstested på *Volsgård* mark, og der døde de.

Nogle af sønnerne rejste til Slesvig, efterhånden, som de blev voksne, en, *Peder Olesen*, lærte snedkerhåndværket, kom til København, hvor han købte fætterens, *hofbager Olsens* forretning i Wildersgade. Han gav 50.000 daler for forretningen, og hvert år sendte han 50 daler hjem til sin gamle fader. *Peder Olesen* blev gift med en enke fra *Stubbekøbing*, men ægteskabet var barnløst.

En anden søn, *Morten Olesen* blev gift med *Maria Holm*. De boede i Seest ved Kolding, og en af deres sønner var den kendte skolebestyrer Albæk i Århus.

Ole Albæks søster, *Mariane*, der blev døbt d. 5. 3. 1782 og konfirmeret 1779, blev gift 1805 med *Niels Andersen* fra *Meldgård* i Skibild, Nøvling sogn. Han blev født d. 28. 3. 1772 og døde i L. Albæk d. 3. 1. 1860. Forloverne var *Ole Albæk* og *Niels Buck*, Tanderup.

De unge boede først i Skibild, hvor deres første barn, *Maren*, blev født og døbt d. 23. 3. 1806 — barnet døde tre år efter af bændelorm. Så tog de *Marianes* søsterdatter, *Anna Johanne*, senere kaldet *Johan Mældgor*, som plejebarn.

Imidlertid byttede *Niels Andersen* og kom til Sønderager ved Herning; men så købte han d. 8. 8. 1812 *Lille Albæk* af sin svoger, *Ole*, der

havde sat et par huse — stuehuset byggede Niels Andersen vistnok. Her fødtes min morfar, *Anders Peder Nielsen*; datoen vides ikke, men han blev fremstillet i Snebjerg kirke 3. s. i adv. d. 12. 12. 1813. Hjemmedåben var forhen sket i præstens hus, står der i kirkebogen. Det var naturligvis af hensyn til kulde.

Ved et brandeftersyn d. 14. 9. 1819 hedder det i protokollen, at der hos Niels Andersen fandtes ingen brandredskaber og intet loft for skorstenen i det vestre hus. Det tyder vel på, at man oprindeligt brugte en ende af dette hus til beboelse. Iøvrigt var L. Albæk ikke i brandkassen.

Niels Andersen var en dygtig spillemand, der spillede rundt om til bryllupper og gilder, og han var en ypperlig fortæller, der kunne underholde et selskab. Hans violin findes nu i Herning Museum.

Da Mariane lå for døden, spurgte hun sønnen, Anders Peder, om denne ikke havde tænkt på en kone, hvorfor han da havde nævnt, *Kjæsten i Skivild*. Det blev moderen glad ved at høre, thi Kirsten var både en god og agtværdig pige fra et velhavende hjem.

Men, der var adskillige vanskeligheder, inden denne forbindelse gik i lave. Før det første var Anders Peder dengang gode venner med sit søskendebarn, *Maren Sig*. Nu svigtede han hende, hvad hverken han eller Maren kunne glemme. Undertiden lå Anders Peder og græd i sengen, når han kom til at tænke på Maren, efter hvad hans anden kone fortalte mig.

Kirsten og ikke mindst hendes myndige far, *Ole Skibild*, skulle dog først spørges. På den tid opholdt Anders Peders farbroder, *Anders Skibild*, sig i L. Albæk, og han påtog sig at gå over til Skibild og fri for Anders Peder, hvad Niels Andersen tog dem fortrydeligt op, thi dette arbejde kunne han godt have påtaget sig. Ole Skibild gjorde ingen indvendinger; men Kirsten var dengang gode venner med sin fætter, *Jens Peter* i Vognstrup. Man fortalte, at dette mellemværende blev ordnet ved, at Jens Peter fik en kvie eller ko som en slags afståelse; men mon det passer? Enden blev i hvert fald, at Anders Peders og Kirstens bryllup stod i Østergård i Skibild i 1844.

Anders Peder og Kirsten fik følgende børn:

1. *Niels Andersen* (1845-1928) gift med *Sidse Marie Nielsen* fra Bredtved (185-1932), og de fik en søn og en datter.
 2. *Mariane* (1847-1848).
 3. *Mariane* (1849-1932) gift med *Mads Chr. Hansen* (1845-1886) fra Lundgård. De fik 3 børn.
 4. *Ole Skibild Andersen Albæk* (1852-1941) gift med *Inger Marie Jensen* fra Opsundby (1861-1935). De fik 5 børn.
- Efter sin første kones død 1854 blev Anders Peder gift anden gang i 1856 med sin tjenestepige, *Mariane Jensen* fra Faster (1835-1913). — Hun var kommen til Lille Albæk som hyrdepige, og så blev hun der. De fik følgende 10 børn:
1. *Jens Peder*. Død som barn.
 2. *Jens Andersen Albæk* (1858—1927) gift med *Ane Clausen* fra Fastrup (1863—1929). De fik 8 børn — hvis fornavn alle begynder med A.
 3. *Kirsten Andersen Albæk* (1860—1896) gift med *Kristen Mourits Nielsen Nykjær* fra Kæret (1857—1936). De fik 7 børn, og Kr. Nykjær blev gift anden gang, og i dette ægteskab blev der flere børn.
 4. *Maren Andersen*, f. 1862. 21. 8., død 1865.
 5. *Jørgen Chr. Andersen Albæk*, f. 1865. 9. 1. Var snedker i Tjørring, gift 1. *Sidsel Kirstine Nielsen*, f. i Tjørring 1874. 5. 4., død 1917. 13. 1. Der blev 13 børn i dette ægteskab. Efter konens død giftede Jørgen sig med *Sidsel Fløe*, der var enke efter tømmer Jens Knygbjerg. Hun var født i Herning 1869. 29. 5. og døde barnløs i Herning.
 6. *Kristian Marius Andersen Albæk*, f. 1867, 23. 5. Gift med *Laura Simonsen Snekstrup*, f. i Hårlev sogn 1893. 20. 1. De fik 2 børn. Først boede de på en parcel fra Lille Albæk, men fik senere en gård, Grønbjerg, Langlund ved Filskov. Kr. M. døde 1941.
 7. *Ole Fonager Andersen Albæk*, f. 1870. 16. 10. Han rejste i 1889 med dampskibet DANMARK, der sank, og det tog 53 dage, inden de reddede kom i land på en portugisisk ø, Sct. Mickael, og Ole nåede til Menomenee, hvor fætteren Knud Herborg ju., boede. Ole havde en hård skæbne, var vanskelig, og efterhånden hørte man ikke fra ham.
 8. *Jens Christian Andersen Albæk*, f. 1872, 10. 1., død i L. Albæk 1953, 29.7. Han blev g. m. *Karen Fonager Christensen*, f. i Haunstrup 1883, 16. 11. De fik 9 børn. Datteren *Herdis Marie Albæk*, f. 1911, 26. 9., blev g. m. *Thue Hansen* fra Sjælland, og de har 2 børn. Nu har Thue og Herdis Lille Albæk.
 9. *Niels Chr. Andersen Albæk*, f. 1873, 11. 11. død 1937, 3. 4. i La Dulce, Cacilla, Argentina. Han blev gift med *Signe Nielsen* fra Fjaltring, plejedatter på Klevanggård, og de fik 4 børn, hvoraf et pigebarn døde som lille.
 10. *Cathrine Marie Andersen Albæk*, f. 1876, 11. 7. Død i Herning 1955, 23. 5. Blev g. m. *Chr. (Bjerg) Pedersen*, der var født i Arnborg 1870, 1. 5. og døde i Herning 1941, 12. 7. Der blev født 6 børn.

Mim (H. P. H.s) bedstemor, *Mariane Nielsen*, født *Jensen*, i Lille Albæk ved Herning fortalte mig i 1906 blandt andet følgende om hendes slægt:

Oldefar (dvs. bedstefar), *Kræ Møl*, var fra Sønder Felding mølle, og oldemor, *Margrethe*, var fra Ahle i Borris.

Oldefar lå henne i krigstjeneste i 9 år under en eller anden søllehed; men hans nabo var inde i 14 samfulde år. Som gammel mand fortalte oldefar ofte med stolthed, at hans kæreste havde været ham tro i de mange år.

Da treårskrigen brød ud i 1848, blev fire af hans sønner indkaldt (de var fem) og da sagde den 82-årige mand: Ja, havde det været, da Jens kom her til, så vilde jeg have været med! Sønerne kom forresten uskadt hjem.

Fader, *Jens Pedersen*, var fra Fiskbæk i Nr. Vium, Vorgod sogn, og moder, *Ane Marie Christendatter*, var datter af ovennævnte *Kræ Møl* i Fasterlund, Faster sogn. Og deres børn var:

1. *Christen Peder Jensen*, der døde ugift i København.
2. *Niels Jensen*, der også døde ugift.
3. *Peder Jensen*, der blev gift og boede i FASTER.
4. *Christen Jensen* blev skibsbygger i Helsingør. Han blev gift med en pige, der stammede fra Frankrig, og de fik 2 døtre, hvoraf den ene blev gift.

5. *Jens Jensen Meldgård*. Han rejste til Amerika, tog til Panamafloren, og man hørte kun fra ham én gang.

6. *Ane Margrethe Jensen* blev gift med *Knud Nielsen* (sen.) fra Herborg. — Knud N. døde 1866, og da Grete kort efter fik en søn, blev denne kaldt op efter faderen. I 1887 rejste Knud ju., til Amerika, kom hjem 14 år efter, blev i 1902 gift med Maren Nielsen fra Hamborg i Riord, og de rejste til Menomene i Amerika, hvor de fik tre sønner, Harald, Herborg og Elvin Andreas Herborg Nielsen, der nu begge er professorer i atomvidenskab. — En bror til Knud var indianermisionær.

7. *Mariane Jensen* (fortælleren) blev gift med *Anders Peder Nielsen* i L. Albæk.

Blandt enkelte træk skal nævnes, at oldemor brugte lårene af kalve, de slagtede; men somme steder smed man kalvene bort.

Når vi var i skole, kom der sommetider en løbende og meldte, at nu var kontrollørerne (de, der skulle søge efter ulovlig brændevinsbrænding), ude, og så blev børnene sendt hjem med besked. Oldefar løb da ned i mosen, hvor han skjulte vort brændevins tøj. Hatten (kolben) var af ler, og som rør brugte man en gammel bøssepipe.

Herning, december 1959

H. P. Hansen.

Fra arbejdsmarken

Slægtsgaardsforeningen for Nordsjælland afholdt sommerstævne lørdag den 18. august.

Høsten var småt begyndt men det var ikke høstvejr, da 54 medlemmer og venner fra Nordsjælland og København samledes hos gdr., sognerådsformand Jacob Petersen, Hesteholm, Skuldelev, hvor fru Petersen bød på et dejligt kaffebord. — Jacob Petersen fortalte om slægten i gården, samt om gårdens drift, og redegjorde for turen.

Efter en rundtur i stalde og øvrige bygninger gik turen til slottet Sjælsø. I ejerens fravær viste murermester Helge Rasmussen rundt og fortalte om slottets historie og om restaureringen og genskabelsen af de gamle værelser i originale materialer og farver.

Så gik turen til den særprægede Sjælsø kirke, hvor pastor Lomholt fortalte kirkens historie fra et rundt fæstningstårn til rundkirke og til den nu smukke kirke med det dejlige interiør.

Derefter gik turen tværs over Hornsherred, gennem et smukt terræn, et lille solstrefj på denne tur ville have været helt vidunderligt, men det var tørvejr mens vi fra en parkeringsplads nød udsigten over fjorden til Orø og Odsherred. — Turen sluttede med middag på Venslev Kro, hvor et sangkor fra Skibby underholdt, og en af gæsterne fortrinligt efterlignede alle dyreløde på en bondegård.

En pragtfuld dag blev afsluttet med at vi sang *Slægtsgaards-sangen*.

Einer Petersen, Kikhavn.

Referat af høstfesten i Dansk Slægts-
gaardsforenings lokalafdeling for Syd-
og Østsjælland:

Fredag den 23. september havde Slægtsgaardsforeningen indbudt til høstfest i Holme-Olstrup, og de nær 100 deltagere fik en dejlig aften. — *Fdm. Knud Rasmussen, Vestergaard, H.-Olstrup*, bød velkommen, og udtalte smukke mindeord over landsformd. Chr. R. Christensen, Badstrup, Fyn, der netop var afgået ved døden. C. R. C. var en mand, der kæmpede for sin stand, selvejet i Danmark, og de artikler vi har læst af ham, havde bud til alle. — Ære være hans minde.

De »Dysted spillefolk« v. fru og hr. Ottesen, Kalby, og aftenens foredragsholder gdr. Jens Herluf Jensen. Drubjerggaard, Tåstrup, Stevns, fik også en særlig velkomst.

14 spillemænd gav koncert, der blev sunget, og gdr. Jens Herluf Jensen holdt høsttalen: Efter nogen få personlige erindringer om folk fra egnen, vi befandt os på, og som kom som en overraskelse for deltagerne, gik Jens Herluf Jensen ud fra en høstprædiken, Kaj Munk holdt i Vedersø, læste uddrag af denne, og tilføjede sine egne ord, at høsten er et højdepunkt, det er også min erfaring, og om den forventningens glæde en landmand føler, f. eks. i juni måned, også holder stik når kornet er modent. Store marker, der senere bliver en skuffelse. »tidlig såning giver stort udbytte; men for sildig altid sent og mindre«. — Hvad er det, der gør os glade og tilfredse, Det er at ikke bare at høste 25 fold, hvis man havde ventet 20! Der er jo forskel på den fede jord og den magre, og min gamle morfar foretog for ca. 60 år siden en rejse til Jylland, relativt langt i de tider, der kiggede han på jorden på den egn, og sagde så til en mand: »Hvordan klarer I jer med den høst?« (Han tænkte på den på sin hjemegn, og sammenlignede). »Jo«, svarede manden, »Vi klarer os sagtens, så skulle du se dem vester-ude«. — Det var senere blevet et mundheld i talerens familie.

Høsten i vore dage er ikke som den var før! Der er skrevet romantisk om gamle dages høst, der måske ikke var så romantisk, som man nu betragter og har beskrevet den! Måske varer det ikke så længe, før man beskriver 1977 som »De gode, gamle dage«. — Lad os ønske hinanden til lykke med høsten.

Fru Else Nielsen, Jægergaarden, Vallø, takkede på bestyrelsens ægtefællers vegne kasserer, gdr. Peter Larsen, Kalby, Møn, for en dejlig tur i sommer til hans meget velholdte gård, hvor der med stor pietet både ude og inde er værnet om gamle ting, næsten et helt museum.

Fru Else Nielsen læste sluttelig et af hende selv meget velskrevet digt fra høsten før, og stort bifald hilste denne for deltagerne overraskende underholdning. — Ellers var underholdningen den folkemusik, orkestret leverede, og hvori man også så enkelte af Slægtsgaardsforeningens medlemmer som udøvende musikere i dette orkester. — Gdr. Richard Petersen, Bindbjerggaard, Grumløse, takkede bestyrelsen for det udmærkede arrangement, der sluttede med en svingom.

e.

Husk Årsmødeplatten 1977

Vi har endnu en del eksemplarer af ÅRSMØDEPLATTEN 1977. — Den er som tidligere meddelt her i bladet fremstillet efter et gammelt kobberstik af det skønne *Engelsholm Slot*.

På bagsiden af platten er anført de vigtigste data for slottets historie, der skriver sig tilbage til nytårsdag 1593.

Platten, der er fremstillet i 100 nummererede eksemplarer og koster kr. 40,— plus porto, kan bestilles ved henvendelse til Slægtsgaardsarkivet.

Årsmødeplatten 1976

Denne er forlængst udsolgt, men da Slægtsgaardsarkivet stadig får henvendelser fra medlemmer der ønsker at købe denne, vil vi derfor gerne høre fra medlemmer, der eventuelt kunne tænke sig at afstå et eksemplar af denne platte.

Har De et eksemplar af denne platte, der er fremstillet efter et gammelt kobberstik af *Børglum Kloster* og kunne tænke Dem at skille Dem af med den, bedes De henvende Dem til Slægtsgaardsarkivet.

Med venlig hilsen

*Arkivar Anna Louise Alstrøm,
Slægtsgaardsarkivet.*

Høsten - dengang

Jeg har sagt, jeg ikke kunne li' dig, strenge, travle høst!
Du må tilgi' mig og lytte til min angergivne røst,
for det er jo dig vi lever for og i og med og af,
alle vi, som gav den danske bondejord vort fulde ja.

Det er dine tunge kerner, det er dine gyldne strå,
det er al din rigdom, årets kræfter samles for at nå
fra det blanke plovjern snart i muld begraver stubbens guld,
til vi om et år igen har samlet ladens gemme fuld.

Jeg vil nyde høstens dufte fra en hob, jeg selv har sat.
Jeg har været her så længe, at det næsten nu er nat,
dog endnu jeg hører lyden af en traktors fjerne brum,
medens duggen køligt falder i det tyste, dunkle rum.

Og en knudret eg på gærdet rækker sine yngste skud
lyttende imod sin slægtning, egestolpen ud,
hører om så mangan høst og om den højtidsstund,
da min slægtning, fæstebonden, hegnede sin egen grund.

I den grønne, grønne kløverbund et firefliget blad
spår om lykke, så jeg kun kan tro og være glad,
glad fordi jeg er et lille led i kæden høst og vår,
og jeg føler høsten tilgi' og velsigne, før jeg går.

E. N.

FYNSK PRÆST SKABTE SLAGORDET:

„Natten er vor egen”

Med den ny grafiske teknik, som rykker frem med stormskridt på alle trykkerier, er også en ny bogform under hastig udbredelse. Dermed får de gamle topografiske bøger, som blev trykt i små oplag, og som forlængst er slidt op, smidt væk, en ny chance. — De kan for en rimelig penge trykkes op, og efterhånden som flere og flere nytryk kommer frem, får alle adgang til dette vigtige kildemateriale uden at skulle søge de få eksemplarer, der er tilbage på biblioteker og arkiver, og som ikke lånes ud.

Hvem vil ikke gerne vide noget om sin hjemegns eller sit nuværende bosteds fortid? Et fornemt eksempel på genoptryk af en af de gamle sognebøger er »Forsøg til en beskrivelse over Ringe sogn«, skrevet af sognepræst Hans Leerbech i Ringe på Fyn og trykt hos S. Hem-

pel i Odense 1826. Bogen er efter tidens forhold ganske anselig — 130 sider — og indholdet særdeles udtømmende med hensyn til sognets topografi.

Den giver også et alment tidsbillede af interesse langt uden for de stedkendtes kreds. Det gælder f. eks. afsnittet om gilder og fornøjelser, hvori pastoren får lejlighed til at fremhæve, at pigerne har for vane at sige: »Natten er vor egen«. Senere blev dette et almindeligt mundheld om fynske piger.

Det er bogtrykker Poul Fischer, Ringe, der på eget initiativ og bekostning har ladet bogen fremstille — og det nyder Ringe Museum, blandt hvis initiativer også er et nyt lokalhistorisk arkiv godt af.

500 nummererede eksemplarer er skænket til museet, hvorfra enhver kan få et eksemplar tilsendt for kr. 50,— — vel at mærke indtil 1. januar 1978. Derefter stiger prisen til kr. 75,—.

R. N.

Niels Peder Lassen i Trelde og hans bryllupsinvitation 1789.

Jeg havde i sommer den meget store glæde at være inviteret til et besøg på Årø hos gård-ejer Knud Brummer for at se hans og hans hustrus store samlinger af blandt andet slægts-historiske optegnelser.

Denne tur blev på mange måder en stor op-levelse, ikke mindst på grund af den hjerte-lige modtagelse, vi fik, af hr. og fru Brummer og den evne, de begge havde, til at fortælle om alt, hvad de havde set, hørt, oplevet og sam-let om de henfarne slægter.

Mærkeligt er det ikke, at de kunne skrive og fortælle som få. Det har deres slægt også kunnet gennem de sidste par hundrede år, frem-gik det af de mange gamle arkivaler, jeg fik lejlighed til at studere.

En af de ældste optegnere blandt disse skri-vende slægtsmedlemmer var *Niels Pedersen Lassen*, der blev født i Trelde i Vejlbys sogn ved Fredericia. Hans forældre var gårdfolkene Peder Sørensen Lassen og hustru Johanne Jens-datter, der foruden sønnen havde en datter An-na, født ca. 1774.

På den tid var det ikke almindeligt, at gård-mandsbørn blev rene skrivemestre, og om det nu var Niels Pedersen Lassen selv, der var så interesseret i denne færdighed, at han blev en hel kunstner på dette felt, eller det var hans far, som også var sognefoged, der har holdt ham til bogen, fortæller de mange gamle skri-vebøger ikke noget om; men smukke er de, selv om de er fremstillet af den dårligst mulige kvalitet af gråt karduspapir — Hertil kom-mer at indholdet er særdeles interessant at læse.

I første omgang har han naturligvis måttet øve sig efter de forskrifter, han fik anvist, nem-lig forskellige bibeludskrifter til søndagens tekst; men i 1787 har han også indskrevet en hel del salmer i sine bøger, salmer, som man vel sang dem den gang, og de fleste meget for-skellige fra, hvad vi synger i dag, blandt andet »Et barn er født i Betlehem«, som vi nu kun kender fra Grundtvigs bearbejdelse, er nok værd at omtale ved en anden lejlighed.

Mellem disse forskelligartede afskrifter har Niels Pedersen Lassen indført sine egne små rim og notater om vind og vejr og avling eller hvad, der nu optog ham, ja, selv en vise om Frederik den IV. og Anna Sophie Reventlow har han med i sine optegnelser.

En morsom ting, som det nok kan have in-teresse at gengive her, er en bryllupsinvitation, som vistnok er nedskrevet i 1789, da han åben-bart er blevet anmodet om at være »Be'mand« for en jordløs husmand i Trelde, den 35-årige ungkarl Didrich Christoffersen, der skulle ægte den 23-årige Dorthe Jensdatter. Det var også i Trelde bryllupsfesten skulle stå, nemlig hos den 58-årige husmand Niels Laborssen og hans hustru Mette Jacobsdatter.

Når man læser, hvordan en sådan bryllups-in-itation skulle fremsiges, forstår man godt, at han måtte nedskrive hele lektien, hvis den skulle læres uden-ad.

Noget kunne tyde på, at sognefogedens søn har været en yndet »Be'mand«, da han senere i sin bog har gentaget hele remsen i forbindelse med et andet bryllup i Trelde.

Her er, hvad der skulle siges, ordret gengi-vet efter Niels Pedersen Lassen:

»Jeg haver Eder samtlig at hilsene fra den ærlig og velagte unge Carl Didrich Christoph-ersen. Efter som det har behaget den gode Gud ved hans uransaglig Viisdom, samt gode Ven-ners Raad og Samtøkke, dernæst Deres eget Hiertelaug, da har han for nogen Tiid siden ind-gaaet i en Christelig Trolovelse med den ær-lig og Dydelsskende Piig Dorthe Jensdatter, og det til videre Stadfæstelse, da er deres Bryllups Høytid berammet at skal holdes i den hellige Trefoldigheds Navn i Dag 8te Dag, hvortil Gud selv giver Lykke og Velsignelse. Falder derfor deres venlig Bønn og Begiering, at I da paa forbemeldte Dag om Formiddagen Klokken 10 slet vilde behage at lade eder indfinde hos Niels Laborssen, derfra i Brudeskaren til Veilby Kir-ke Deres Copulation at anhøre, samt imidlertid at heder deres Ofre, saa og at forhielpe dem med eders Bønn til Gud, at dette Deres Ægte-skab maae gudelig begyndes, Christelig frem-drages, og i sin Tiid lyksaligen endes. Dem selv til Trøst og Glæde, andre til et got Exempel og efter Syn, naar Tjenesten er forrettet, da at vil-de medfølge til anordnede Brud sal i Trelde, der at tage et Bryllups Maaltid med Dem til Takke, som af Guds Velsignelse Gaver skal vorde frembaaren. Samt at forblive hos dem en Times Tiid, 4 eller 6, som eder selv got synes.

For saadan eders store Umag og Æres Bevis-ning Lovers eder i alle muelige Maader igjen at aftienes og forskyldes«

Her slutter bryllupsinvitationen men jeg kan ikke dy mig for at tage de sidste tre linier med her, selv om de ikke hører til remsen; men de er skrevet fuldstændig i fortsættelse af denne, så man må håbe han har fået standset sin lektie

Der står nemlig: Udi den Uge næst Fasten

løbe vores groboget Qvie. Og den grov Kov paa Onsdag og den 28te April løbe den lysgroe. — Med disse tilføjelser slutter siden i bogen. Pladsen var udnyttet.

Niels Pedersen Lassen blev selv gårdmand i Trelde. Han var midt i 30erne før han giftede sig med Maren Sørensdatter, en gårdmandsdatter fra Trelde, med hvem han fik fire børn, 2 sønner og 2 døtre. Maren Sørensdatter døde 5/2 1832, 53¹/₂ år gammel; men Niels Pedersen Lassen blev selv en gammel mand og sad end-

nu som gårdmand i Trelde i 1845. Han døde 30/3 1849, 78 år gammel.

Selv er han borte, men mindet om ham er stadig levende i slægten på grund af de mange skriftlige ting, han har efterladt sig, og kunne denne lille artikel inspirere andre til at følge Niels Pedersen Lassens eksempel, så mange skrev ned i tide af løst og fast, hvad de oplever, så ville måske det egentlige formål med denne beretning være nået.

Anna Louise Alstrøm.

Velkommen til nye medlemmer

Hr. gdr. Anders Madsen Eriksen,
„Brolund“,
Brolundvej 41, Særslev,
5471 Søndersø.

Hr. proprietær Hjarne Rømer,
Blykobbegård,
Pluggegårdsvej 30, Nyker,
3700 Rønne.

Hr. gdr. Arne Poulsen,
Birkedal,
Birkedalsvej 2, Jørlunde,
3550 Slangerup.

Hr. gdr., branddirektør
Knud Munk, „Fynegård“,
Stavelund 1, Knudsker,
3700 Rønne.

Gdr. fr. Karen Munk,
Hovedvejen 103,
Kauslunde,
5500 Middelfart.

Hr. gdr. Ejner Knudsen,
Kærsgaard,
Hjadstrupvej 28, Hjadstrup,
5483 Kappendrup.

Hr. gdr. Carl Anker Jensen,
Lille Lærkegård,
Røvej 5, Olsker,
3770 Allinge.

Hr. gdr. Kjeld Pedersen
Thorsøgård,
Torsøvej 13,
4895 Errindlev.

Gdr. Meta og Jens Larsen,
„Skovvang“,
Præstøvej 107, Tystrup,
4640 Fakse.

Hr. gdr. Johs. Jensen,
Dammegård
Kirkebyvej 20, Nyker,
3700 Rønne.

Hr. proprietær Vagn Jensen,
Krummerupgården,
Slagelsevej
4250 Fuglebjerg.

Hr. gdr. Hans Ladegaard,
Terpensdal,
Rimmerslundvej 38,
Rimmerslund, 8722 Hedensted.

Jens og Anna Jensens fond

udlåner penge til unge landmænds etablering også ved generationsskifte. — Årlig ydelse uden kurstab for tiden 12 procent hvoraf 9 procent rente. — Henvendelse til:

**Advokat Martin Olesen, Bogense, tlf. (09) 81 16 66 eller
Chr. R. Christensen, Badstrup, Uggerslev, tlf. (09) 85 11 49**

Skaf foreningen nye medlemmer

Undertegnede foreslår, at følgende får tilsendt materiale om
Dansk Slægtsgaardsforening og opfordres til at indmelde sig i foreningen:

_____	_____
Titel	Postadresse
_____	_____
Navn	Underskrift
_____	_____
_____	den _____ 19

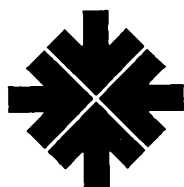
Ønsker man ikke at klippe i bladet, kan forslag indsendes på alm. postkort.

Landbrugs lån til ethvert formål.

Har De brug for lån til tilbygning, sammenlægning, grundforbedring, køb af nye maskiner, udvidelse af besætning, ejerskifte eller andet, kan De roligt henvende Dem til Forenede Kreditforeninger. Vi yder

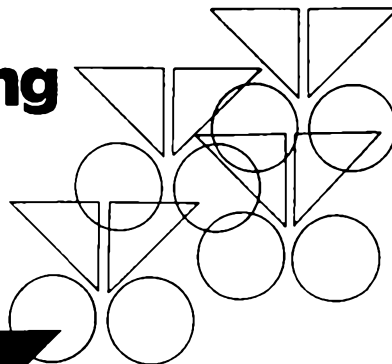
lån overalt på øerne på op til 50% af ejendommens værdi med løbetider på 10, 20 og 30 år. Lad en af vore landbrugs-kyndige folk kigge på Deres ejendom, så får De den rigtige belåning - hurtigt, smidigt og effektivt.

FORENEDE KREDITFORENINGER

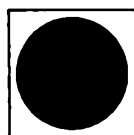
Otto Monsteds Plads 11 · Postbox 333 1503 København V · Tlf. (01) 15 34 34
Magelos 2 · Postbox 343 5100 Odense · Tlf. (09) 11 77 77

**Jyllands
Kreditforening
er
specialister i
Jylland...**

JYLLANDS KREDITFORENING

6100 HADERSLEV: Åstrupvej 13. Tlf. (04) 52 70 00
6950 RINGKØBING: Herningvej 3. Tlf. (07) 32 01 11
8800 VIBORG: Sct. Mathiasgade 1-3. Tlf. (06) 62 33 33
9100 AALBORG: Boulevarden 43. Tlf. (08) 12 38 77
8260 ÅRHUS-VIBY J: Borgvold 16. Tlf. (06) 14 88 00

**SPAREKASSEN
SYDJYLLAND**

**Et A-rentebevis fra Andelsbanken
giver stigende rente år for år
-uden at Deres penge er bundet.**

ANDELSBANKEN

**Vi skaffer penge
til gårde.**

København: Jarmers Plads 2,
1590 København V Tlf. (01) 12 53 00

Århus: Aboulevarden 69,
8100 Århus C Tlf. (06) 12 53 00

Herning: Viborgvej 1,
7400 Herning. Tlf. (07) 12 53 00

Afd.kontor i Aalborg: Algade 38,
9100 Aalborg. Tlf. (08) 12 53 00

Afd.kontor i Odense: Jernbanegade 16,
5000 Odense. Tlf. (09) 12 53 00

Kreditforeningen Danmark

